

हवामानावर आधारीत कृषि सल्ला (रत्नागिरी जिल्हा)

(ग्रामीण कृषि मौसम सेवा, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली आणि भारत मौसम विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने)

फोन नं.: ८१४९४६७४०१

ई-मेल: dpl.amfu@gmail.com

अंक ७०/२०२३

दिनांक: ०१ सप्टेंबर, २०२३

कालावधी ५ दिवस

डॉ. प्रशांत बोडके
विभाग प्रमुख
कृषिविद्या विभाग
९४२०४१३२५५

डॉ. विजय मोरे
नोडल ऑफिसर
कृषिविद्या विभाग
९४२२३७४००१

सुप्रिया घाडगे
तांत्रिक अधिकारी
कृषिविद्या विभाग
८५३०७००३२७

मागील हवामान आठवडा सारांश (दि. २६/०८/२०२३ ते ०१/०९/२०२३)							हवामानाचे घटक		हवामान पूर्वानुमान (दि. ०२/०९/२०२३ ते ०६/०९/२०२३ स.८.३० पर्यंत वैध)				
(स्रोत: कृषि हवामान वेधशाळा, कृषि विद्या विभाग, कृषि महाविद्यालय, दापोली)									(स्रोत: प्रादेशिक हवामान केंद्र, मुंबई)				
२६/०८	२७/०८	२८/०८	२९/०८	३०/०८	३१/०८	०१/०९			०२/०९	०३/०९	०४/०९	०५/०९	०६/०९
५४.८	४३.४	५३.२	१७.२	०.०	०.०	१.२	पाऊस (मिमी)		१०	९	६	१८	१५
२७.८	२८.७	२९.०	२८.८	२९.२	२९.८	३०.५	कमाल तापमान(अं.से)		३२	३२	३१	३१	३१
२२.७	२२.६	२३.०	२१.७	२१.८	२१.८	२३.५	किमान तापमान (अं.से)		२६	२६	२५	२४	२४
अंशतः दगाळ	दगाळ	अंशतः दगाळ	अंशतः दगाळ	अंशतः दगाळ	अंशतः दगाळ	-	सकाळ	मेघाच्छादन (ऑक्टा)	अंशतः दगाळ	दगाळ	दगाळ	दगाळ	दगाळ
दगाळ	अंशतः दगाळ	दगाळ	अंशतः दगाळ	अंशतः दगाळ	-	-	दुपार		दगाळ	दगाळ	दगाळ	दगाळ	दगाळ
९६	९६	९५	९६	८८	९०	९७	सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (स. ७.३० वा.)		९२	९१	८९	९२	९२
९७	९०	८३	९१	७८	७८	७४	दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (दु. २.३० वा.)		६८	६८	६७	७६	७५
३.३	३.५	४.३	४.१	२.५	३.०	४.१	वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)		८	८	६	६	६
-	-	-	-	-	-	-	वाऱ्याची दिशा		वा.प	वा.प	वा.प	आ.द	आ.द
पाऊस (मिमी) मागील आठवड्यातील				पाऊस (मिमी) १/१/२०२३ पासून आजपर्यंत			पाऊस (मिमी) गेल्या वर्षाचा						
१६९.८				३१४६.८			३५५९.५						

हवामान सारांश /इशारा

हवामान अंदाज	प्रादेशिक हवामान केंद्र, मुंबई यांचेकडून प्राप्त झालेल्या हवामान अंदाजानुसार रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये दि. २ ते ४ सप्टेंबर, २०२३ दरम्यान बऱ्याच ठिकाणी हलक्या पाऊसाची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे. तसेच दि. ५ आणि दि. ६ सप्टेंबर, २०२३ रोजी काही ठिकाणी मध्यम पाऊसाची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे.
इशारा	-
विस्तारित श्रेणी अंदाज	विस्तारित श्रेणी अंदाजानुसार (ईआरएफएस) कोकण विभागात दि. ६ ते १२ सप्टेंबर, २०२३ दरम्यान पाऊसाचे प्रमाण सरासरीपेक्षा कमी तर कमाल तापमान हे सरासरीपेक्षा जास्त आणि किमान तापमान सरासरी इतके राहण्याची शक्यता आहे.

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पिक	अवस्था	कृषि सल्ला
सामान्य सल्ला	--	• हलक्या ते मध्यम पाऊसाची शक्यता लक्षात घेता आवश्यकतेनुसार बाह्य स्रोतातून पाणी घेवून भात खाचरात पाण्याची पातळी ५ सें.मी. पर्यंत नियंत्रित करावी.
विशेष	--	• भात खाचरातील बांधावरील गवत काढून बांध तणमुक्त ठेवावेत जेणेकरून किडीच्या खाद्य

सल्ला		वनस्पतीचा समूह नायनाट केल्याने भात पिकावरील किडींचा प्रादुर्भाववर आळा घालण्यास मदत होईल .
<p>खरीप भात</p> <p>फुटवे अवस्था (निम गरव्या आणि गरव्या जाती)</p> <p>फुटवे ते पोटरी अवस्था (हळव्या जाती)</p>		<ul style="list-style-type: none"> हलक्या ते मध्यम पाऊसाची शक्यता लक्षात घेता आवश्यकतेनुसार बाह्य स्त्रोतातून पाणी घेवून भात खाचरात पाण्याची पातळी ५ सें.मी. पर्यंत नियंत्रित करावी. भात पिकावर सुरळीतील अळी आणि खोडकीड यांचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असल्याने पिकाचे किडीच्या प्रादुर्भावाकडे सातत्याने निरीक्षण करावे. वाढते कमाल तापमान आणि प्रखर सुर्याप्रकाशाचे तास वाढीमुळे भात पिकावर खोडकीडीचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असून खोडकीडीची अळी प्रथम कोवळ्या पानावर उपजीविका करते आणि नंतर खोडामध्ये शिरून आतील भाग खाण्यास सुरुवात करते. यामुळे रोपाचा मधला भाग वरून खाली सुकत येतो यालाच गाभा मर असे म्हणतात. लावणी नंतर शेतात ५ टक्के किडग्रस्त फुटवे आढळून आल्यास किंवा एक चौरस मीटर क्षेत्रात किडीचा एक अंडीपुंज आढळून आल्यास उपाय योजना कराव्यात. कारटॅप हायड्रोक्लोराईड ४ टक्के दाणेदार १८८ ग्रॅम किंवा क्लोरॅनट्रोनीलीपोल ०.४ टक्के दाणेदार १०० ग्रॅम किंवा फिप्रोनील ०.३ टक्के दाणेदार २०८ ग्रॅम प्रति गुंठा या प्रमाणात दाणेदार कीटकनाशक जमिनीत पूरेसा ओलावा असताना द्यावे. पाणथळ भागामध्ये पाण्याचा निचरा करून बांध बांधून घेवून दाणेदार कीटकनाशकांचा वापर करावा. खोड किडीच्या नियंत्रणासाठी शेतामध्ये २०-२५ मीटर अंतरावर एक असे ८ गंध सापळे प्रति एकरी लावावेत. फुटवे अवस्थेत देण्यात येणाऱ्या नत्र खताच्या मात्रेसोबत दाणेदार कीटकनाशक द्यावे. अधूनमधून पडणाऱ्या पाऊस, दमट हवामानामुळे सुरळीतील अळी कोवळे पान कापून त्याचे लहान तुकडे करते व त्याची सुरळी करून त्यात राहते. रात्रीच्या वेळी अळी पानातील हरितद्रव्य खरवडून खाते त्यामुळे पानावर पांढरे पट्टे दिसून येतात. शेत निस्तेज दिसते. सुरळीतील अळीचा प्रादुर्भाव आढळून येत असल्यास किडीच्या नियंत्रणासाठी भात खाचरात असलेले पाणी बांधून ठेवावे व नंतर कीडग्रस्त पिकावरून एक दोर आडवा धरून ओढत न्यावा त्यामुळे सुरळ्या पाण्यात पडतील. नंतर शेतातील पाणी एका बाजूने बाहेर काढावे जेणेकरून सर्व सुरळ्या एका ठिकाणी जमा झाल्यावर नष्ट कराव्यात व त्यानंतर शेतात नवीन पाण्याची साठवण करण्याची व्यवस्था करावी. नियंत्रणासाठी कारटॅप हायड्रोक्लोराईड ४ टक्के दाणेदार १८८ ग्रॅम प्रति गुंठा या प्रमाणात दाणेदार कीटकनाशक जमिनीत पूरेसा ओलावा असताना द्यावे. पाणथळ भागामध्ये बांध बांधून घेवून दाणेदार कीटकनाशकांचा वापर करावा. (टीप. सदर कीटकनाशकास लेबल क्लेम नाही.) भविष्यात भात पिकास पाण्याचा ताण जाणवण्याची शक्यता लक्षात घेता, भात पिकामध्ये पर्णरंधे बंद करून सांद्रीभवनाचा वेग कमी करण्याकरीता व पिकास पाण्याचा ताण जाणवु नये याकरीता पोटॅशियम नायट्रेट (१३:००:४५) या विद्राव्य खताची १०० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाणी (१ टक्के) या प्रमाणात भात पिकावर फवारणी घेण्यात यावी.
<p>आंबा</p> <p>वाढीची अवस्था</p>		<ul style="list-style-type: none"> हवामान अंदाजानुसार पाऊसाची उघडझाप आणि कमाल तापमानात वाढ संभवत असल्याने आंब्याला पालवी फुटण्यासाठी पोषक वातावरण आहे. यामुळे नवीन येणाऱ्या पालवीचे तुडतुडे आणि मिज माशीच्या प्रादुर्भावापासून संरक्षण करण्यासाठी डेल्टामेथ्रीन २.८% प्रवाही ९ मि.ली. प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आंबा बागेतील गवत, रोगग्रस्त फांद्या काढून बागेची साफसफाई करावी आणि नंतर कीटकनाशकाची फवारणी घ्यावी. दमट व उष्ण हवामान, ढगाळ वातावरण आणि अधूनमधून पडणाऱ्या पाउसामुळे दाट पालवी असलेल्या आंब्याच्या झाडावर बुरशीजन्य रोगामुळे फांदेमर रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असून प्रादुर्भित ठिकाणची साल उभी तडकल्यासारखी दिसते व त्यामध्ये पांढरट रंगाच्या बुरशीची वाढ झालेली दिसून येते. प्रादुर्भित फांदी शेंड्याकडून वाळत येते. नवीन लागवड केलेल्या बागांमध्ये प्रादुर्भाव मुख्य खोडावर दिसून येतो. प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास रोगाच्या नियंत्रणासाठी प्रादुर्भित फांद्या प्रादुर्भित भागाच्या २ ते ३ इंच खाली कापून नष्ट कराव्यात आणि कापलेल्या भागाला बोर्डोपेस्ट लावावी आणि पाऊसाची उघडीप असताना १ टक्के बोर्डोमिश्रण किंवा कॉपर ऑक्झीक्लोराईड २.५ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात खोड व फांद्या व्यवस्थित भिजतील अशाप्रकारे फवारणी करावी.

		<ul style="list-style-type: none"> ढगाळ आणि पावसाळी वातावरणामुळे आंब्याच्या नवीन आलेल्या कोवळ्या पालवीवर करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असल्याने प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास नियंत्रणासाठी १ टक्का बोर्डोमिश्रण किंवा ०.२५ टक्के कॉपर ऑक्झीक्लोराईड २५ ग्रॅम किंवा ०.१ टक्का कार्बेन्डॅझिम १० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून पाऊसाची उघडीप पाहून फवारणी करावी.
आंबा, काजू	वाढीची अवस्था	<ul style="list-style-type: none"> ढगाळ व दमट वातावरणामुळे, आंब्याच्या तसेच काजूच्या नवीन येणाऱ्या पालवीवर शेंडे पोखरणारी अळीचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असल्याने पालवीचे निरीक्षण करावे आणि नवीन लागवडीमध्ये प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास किडग्रस्त शेंडे, काड्या काढून अळीसह नष्ट कराव्यात. दि. १५ जुलै नंतर पाऊसाची किमान ५ ते ६ तास उघडीप मिळेल असे पाहून लॅम्बडासायहॅलोथ्रीन ५ टक्के प्रवाही ६ मि.ली. किंवा क्विनोलफॉस २५ टक्के प्रवाही २५ मि.ली. प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
नारळ	वाढीची अवस्था ते फळधारणा	<ul style="list-style-type: none"> नारळावर गेंड्या भुंग्याचा प्रादुर्भाव शेंड्यामध्ये येणाऱ्या नवीन कोंबावर दिसून येतो. अशा किडग्रस्त माडांच्या शेंड्याजवळ छिद्रे पडलेली दिसतात व नवीन येणारी पाने त्रिकोणी कापल्यासारखी दिसतात. या भुंग्याची पैदास ही शेणखताच्या खड्ड्यात होत असल्याने बागेजवळ शेणखताचे खड्डे असल्यास अशा खड्ड्यात दर दोन महिन्यांनी १.५ टक्का क्लोरोपायरीफॉसची भुकटी मिसळावी (सदर कीटकनाशकास लेबल क्लेम नाही). तसेच उपद्रव झालेल्या माडांच्या नवीन सुईतून तारेच्या हुकाने भुंगे बाहेर काढून नष्ट करावेत आणि सुईत सुमारे २५ ग्रॅम १.५ टक्का क्लोरोपायरीफॉसची भुकटी (सदर कीटकनाशकास लेबल क्लेम नाही) आणि बारीक वाळू यांचे १ : १ या प्रमाणात केलेले मिश्रण भरावे किंवा क्लोरॅनट्रोनीलीपोल या दाणेदार कीटकनाशकाची पूड करून ६ ग्रॅम कापडी पिशवीत माडाचा सुर व लगतच्या पानांच्या बेचक्यात ठेवावे किंवा माडाच्या सुरामध्ये दोन डांबर गोळ्या प्रती महिन्याला ठेवाव्यात. नारळ बागेतील सुकलेल्या झावळ्या, पालापाचोळा, गवत काढून बागेत स्वच्छता ठेवावी जेणेकरून नारळावरील गेंडाभुंगा या किडीच्या नियंत्रण होण्यास मदत होईल. गेंडा भुंग्याला आकर्षित करून मारण्यासाठी बागेत गंध सापळ्याचा वापर करावा.
सुपारी	वाढीची अवस्था ते फळधारणा	<ul style="list-style-type: none"> सुपारीच्या ३ वर्षावरील प्रती झाडास १० किलो शेणखत, १२ किलो हिरवळीचे खत, १६० ग्रॅम युरिया, ५०० ग्रॅम सिंगल सुपर फोस्फेट आणि १२५ ग्रॅम म्युरेट ऑफ पोटश खतांची पहिली मात्रा बुंध्या पासून १ मीटर अंतरावर १५ -२० से.मी. खोल आणि २० से.मी. रुंदीच्या चरात बांगडी पद्धतीने द्यावीत. वर दिलेली खताची मात्रा तीन वर्षांपेक्षा कमी वयाच्या लागवडीस देताना पहिल्या वर्षी १/३ पट आणि दुसऱ्या वर्षी २/३ पट या प्रमाणे देण्यात यावी. सुपारी तडकण्याचे प्रमाण कमी करण्यासाठी शिफारस केलेल्या खतांबरोबर ६०० ग्रॅम सूक्ष्म अन्नद्रव्ये (बोरॉन ६० ग्रॅम, झिंक ३०० ग्रॅम, मगनीज ६० ग्रॅम, लोह १२० ग्रॅम आणि कॉपर ३० ग्रॅम) पहिल्या मात्रेबरोबर जमिनीतून देण्यात यावी. सुपारीवर कोळेरोग बुरशीजन्य रोगाचा प्रादुर्भाव हवेतील आर्द्रता वाढल्यामुळे फळांच्या देठावर दिसून येण्याची शक्यता असून रोगामुळे फळांची मोठ्या प्रमाणात गळ होते. फळांचे बुरशीजन्य रोगापासून संरक्षण करण्यासाठी पानांचा बेचक्यात १ टक्का बोर्डोमिश्रणाची फवारणी पाऊसाची उघडीप असताना करावी.
वेलवर्गीय पिके	फुलोरा ते फळधारणा	<ul style="list-style-type: none"> वेलवर्गीय भाजीपाला फळांवर फळमाशीचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असल्याने फळमाशीच्या नियंत्रणासाठी पिकामध्ये 'क्यु ल्युर' रक्षक सापळे प्रती एकरी २ या प्रमाणे मंडपात जमिनीपासून १ ते २ फुट उंचीवर राहिल अशा प्रकारे टांगावेत. सापळ्यात ठेवलेले आमिष ६ ते ७ आठवडे चांगल्या प्रकारे चालते. कारली, पडवळ, दुधीभोपळा, दोडका वेलवर्गीय भाजीपाला पिकावर तांबडे भुंगे, तुडतुडे, मावा इ. किडींचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास नियंत्रणासाठी पाऊसाची उघडीप असताना डायमिथोएट १५ मिली प्रति १० लि. पाण्यात मिसळून १० ते १५ दिवसांच्या अंतराने फवारणी करावी. काकडी वर नागआळीचा प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास नियंत्रणासाठी प्रोपेन्फोस १० मिली प्रति १० लि. पाण्यात मिसळून लॅम्बडासायहॅलोथ्रीन ५ टक्के प्रवाही ६ मि.ली. प्रति १० लिटर पाण्यात

		मिसळून फवारणी पाऊसाची उघडीप असताना करावी
मिरची, वांगी, टोमेटो	फुलोरा ते फळधारणा	<ul style="list-style-type: none"> ढगाळ वातावरण संभवत असल्याने वांगी, मिरची, टोमेटो पिकावर तुडतुडे, पांढरी माशी व मावारसशोषक किडींचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असल्याने प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास नियंत्रणासाठी डायमेटोएट ३० टक्के प्रवाही १५ मि.ली. प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी पाऊसाची उघडीप असताना करावी. वांगी पिकावर शेंडा व फळे पोखरणाऱ्या अळीचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असून अळी फांद्यांना आतील बाजूला इजा करते त्यामुळे फांद्या सुकतात. यासाठी रोपाचे निरीक्षण करावे आणि प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास किडग्रस्त फांद्या खुडून नष्ट कराव्यात.
भेंडी	फुलोरा ते फळधारणा	<ul style="list-style-type: none"> भेंडी पिकावर शेंडा व फळे पोखरणाऱ्या अळीचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता असल्याने प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास नियंत्रणासाठी किडग्रस्त फांद्या व फळे जमा करून नष्ट करावीत आणि आवश्यकतेनुसार पाऊसाची उघडीप असताना सायपरमेथ्रीन २५ टक्के प्रवाही ३ मि.ली. किंवा लॅम्बडा सायहॅलोथ्रीन ५ टक्के प्रवाही ६ मि. ली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. फवारणी करण्यापूर्वी पक्व फळांची काढणी करावी. तसेच शेंडा व फळे पोखरणाऱ्या अळीच्या सर्वेक्षणासाठी ४ ते ६ गंध सापळे प्रती एकरी लावावेत.
शेळ्या	-	<ul style="list-style-type: none"> जनावरांना पिण्यासाठी स्वच्छ पाण्याची व्यवस्था करावी तसेच जनावरांचे येणाऱ्या पाऊसापासून योग्य ते संरक्षण करावे. सर्वसाधारण एका शेळीस २०० ते २५० ग्रॅम खुराक, ३ ते ४ किलो हिरवी वैरण आणि १.५ किलो वाळलेली वैरण प्रति दिन देण्यात यावी.
कुक्कुट पालन	-	<ul style="list-style-type: none"> ब्रॉयलर पक्षांना पहिले तीन आठवडे पक्षाच्या वजनानुसार ब्रॉयलर स्टार्टर व पुढील चार- सहा आठवड्यांपर्यंत ब्रॉयलर फिनिशर खाद्य द्यावे. तसेच ब्रॉयलर कॉबडीच्या मासातील कोलेस्टेरॉलचे प्रमाण कमी करण्यासाठी व अधिक वाढीसाठी खाद्याच्या १.५ टक्के काळे जिरे पावडर किंवा ०.५ टक्के हळद किंवा १ टक्का आले भुकटी देण्यात यावी.
टिप: पाऊसाची तीव्रता कमी असताना खते द्यावीत तसेच कीटकनाशकाच्या व बुरशीनाशकाच्या फवारण्या कराव्यात.		
सदर कृषि सल्ला पत्रिका डॉ. बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली येथील ग्रामीण कृषि मौसम सेवा योजनेतील तज्ञ समितीच्या शिफारशीनुसार तयार करून प्रसारित करण्यात आली.		
अधिक माहितीसाठी नजीकच्या कृषि विद्यापीठाचे केंद्र, कृषि विज्ञान केंद्र किंवा महाराष्ट्र शासनाचे कृषि अधिकारी यांच्याशी संपर्क करावा.		